

Ilmatar Kotaselkä Oy
kirsi.kyllonen@ilmatar.com

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen lausunto, Kotaselän tuulivoimahanke, Ilmatar Kotaselkä Oy, Poikainlammit-Karhusuo FI110040, Oulu

Ilmatar Kotaselkä Oy on pyytänyt 2.12.2025 Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (1.1.2026 lähtien Lupa- ja valvontavirasto, myöhemmin myös LVV) lausuntoa Kotaselän tuulivoimahankkeeseen liittyvästä Natura-arvioinnista. Natura-arviointi on päivätty 5.11.2025 ja sen on laatinut AFRY Finland Oy. Hanke sijoittuu Poikainlammit-Karhusuon Natura-alueen läheisyyteen.

1 Poikainlammit - Karhusuon Natura 2000 -alue

Poikainlammit – Karhusuo (1025 ha) on Pohjanmaan-Kainuun aapasuovyöhykkeen aapasuo, jolla on pääosin oligotrofisia ja mesotrofisia rimpinevoja ja kalvakkanevoja. Karhusuolla on myös lettoja. Poikainlammit on karuja ja reheviä soita sisältävä, edustava aapasuo, jolla on kohtalaisen monipuolinen linnusto. Karhusuo on monipuolinen suokokonaisuus rimpinevoineen ja lettoineen. Karhusuolla esiintyy mm. lettorikkoa. Suon linnusto on edustava. Hakkuut suoalueen keskustan metsäsaarekkeissa ovat rikkoneet alueen yhtenäisyyttä. Rööninginojan ruoppaus kuormittaa Haukilampea.

Alueen suojeluperusteina Natura-tietolomakkeessa mainitaan 9 luontotyyppiä, joista pinta-alaltaan laajin on aapasuot (629 ha). Suojeluperusteena on lisäksi yksi kasvilaji, lettorikko, ja 14 lintulajia. Lisäksi suojeluperusteena on yksi uhanalainen laji, jota koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä.

Kaikki tietolomakkeessa mainitut luontotyypit ja lajit kuuluvat alueen suojeluperusteisiin ja niiden suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita:

- alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys;
- luontotyypin, lajin elinympäristön tai populaation määrää lisätään ennallistamis- ja hoitotoimenpitein.

1.1 Natura-arviointi

Arvioinnin kohteena oleva hanke

Kotaselän tuulivoimahankkeen alue käsittää yhtenäisen tuulivoimapuistoalueen, jonka pinta-ala on noin 30 km². Vaihtoehdossa VE1 hankealueelle sijoittuisi enintään 18 voimalaa ja vaihtoehdossa VE2 enintään 14 voimalaa. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 350 metriä ja yksikköteho noin 7–10 MW. Tuulivoimapuisto liitetään kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:n suurjänniteverkkoon jo

rakennetulla 2 x 110 kV Isokangas-Lattiasaari liityntävoimajohdolla (ilmajohto), jolla tuulivoimalaitoksissa tuotettu sähkö siirretään Fingridin Isokankaan sähköasemalle. Voimajohto sijoittuu itä-länsisuunnassa Kotaselän hankealueen keskelle.

Hankealue sijaitsee Natura-alueen luoteispuolella ja sen etäisyys Natura-alueen rajasta on noin 1,2 km.

Arvioinnissa esitetty näkemys Natura-alueeseen kohdistuvista vaikutuksista

Natura-arviointi perustuu mm. olemassa oleviin aineistoihin ja Kotaselän tuulivoimahankkeessa tehtyihin luontoselvityksiin. Menetelmät-osiossa kuvataan mm. vaikutusten merkittävyyden arviointia. Tuulivoimahankkeen vaikutusmekanismeja kasvillisuuteen, luontotyyppeihin ja linnustoon kuvataan yleisellä tasolla. Luontotyyppeihin kohdistuu suoria vaikutuksia rakentamisesta ja hakkuista ja epäsuorasti reunavaikutuksen lisääntymisen, vesistövaikutusten ja pölyämisen kautta. Luontotyyppeihin kohdistuvia vaikutuksia tarkastellaan 100 – 200 metrin etäisyydelle rakennusalueista.

Linnustoon kohdistuvista vaikutusmekanismeista kuvataan rakentamisen aikaista melua ja visuaalista häiriötä, elinympäristöjen häviämistä ja pirstoutumista, tuulivoimapuiston estevaikutusta ja törmäysriskiä.

Natura-arvioinnissa on taulukkomuodossa esitetty Natura-alueeseen nähden lähimpien rakenteiden etäisyyksiä: esimerkiksi tuulivoimalat ja uudet tielinjaukset VE1:ssä molemmat 1,8 km, VE2:ssa 3 km ja 2,6 km.

Suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ei arvioinnin mukaan kohdistu vaikutuksia pitkien etäisyyksien vuoksi ja sen vuoksi, että vesien valumasuunta on poispäin Natura-alueesta. Etäisyyden vuoksi myöskään lettorikkoon ei arvioida kohdistuvan vaikutuksia.

Linnustoon kohdistuvat vaikutukset on arvioitu lajikohtaisesti.

Laulujoutseneen, ampuhaukkaan, teereen, metsoon, kurkeen ja suopöllöön arvioidaan kohdistuvan korkeintaan vähäisiä mutta ei merkittäviä vaikutuksia. Tukkasotkaan, uiveloon, kapustarintaan, jänkäkurppaan, liroon, palokärkeen, keltävästäräkkiin ja kivitaskuun ei arvioida kohdistuvan vaikutuksia.

Uhanalaiseen lajiin ei myöskään arvioida kohdistuvan vaikutuksia.

Hankkeesta ei arvioida aiheutuvan kielteisiä vaikutuksia Natura-alueen koskemattomuuteen.

Suojeluperusteena oleviin lintulajeihin arvioidaan voivan muodostua yhteisvaikutuksia Pahkakosken ja Ison Pihlajasuon tuulivoimahankkeista ja olemassa olevista voimajohdoista. Hankkeilla voi olla vaikutusta kurkien muutto- ja lepäilykäyttäytymiseen sekä lajeille, joiden reviiri on suurikokoinen.

Vaikutusten lieventämismahdollisuuksista mainitaan mm. kaavamääräykset ja linnustoa huomioivat rakenteet. Epävarmuustekijöinä on tunnistettu mm. asiantuntija-arvioinnin subjektiivisuus, ennalta arvaamattomat vaikutukset ja hankkeissa tehtävät muutokset.

1.2 Lupa- ja valvontaviraston lausunto Natura-arvioinnista

Natura-arvioinnin asianmukaisuus

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa edellytetty arviointimenettely on toimeenpantu luonnonsuojelulain 35 §:llä. Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Oikeuskäytännön mukaan asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (mm. asiat C-236/01, kohdat 106 ja 113, C-127/02, kohta 59, C-304/05, kohta 69). Arviointia ei voida pitää asianmukaisena, jos alueen luontotyyppijä ja lajeja koskevat tiedot puuttuvat tai ne eivät ole luotettavia eivätkä ajantasaisia (mm. asia C-43/10, kohta 115). Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan täsmällisiin tieteellisiin seikkoihin perustuen. Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa (mm. asiat C-127/02, C-6/04, C-98/03, C-538/09).

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että Natura-arviointi ei ole asianmukaisesti laadittu sen arvioimiseksi, heikentääkö arvioitu hanke niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Poikainlammit - Karhusuon alue on hyväksytty Natura 2000 verkostoon, vaan siinä on seuraavia puutteita.

Lupa- ja valvontavirasto ei ensinnäkin pidä asianmukaisena arvioinnissa esitettyä vaikutusten merkittävyyden arviointitapaa, jossa on esitelty kaksikin erilaista vaikutusten merkittävyyden luokittelua ja esitetty haitan merkittävyyden arvioinnin lähtökohdaksi luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelutason saavuttamisen yleisiä tavoitteita eikä kyseisen Natura-alueen suojelutavoitteita, jotka on ilmoitettu kullekin luontotyyppille ja lajille Natura-tietolomakkeella. Lupa- ja valvontavirasto on havainnut puutteita ja epävarmuustekijöitä suojeluperusteena olevaan linnustoon ja erityisesti uhanalaiseen lajiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa. Selvityksissä ja lähtöaineistoissa tai niiden käytössä on puutteita samoin kuin muista hankkeista aiheutuvien yhteisvaikutusten arvioinnissa. Linnustovaikutusten ja yhteisvaikutusten arviointia on täydennettävä jäljempänä tässä lausunnossa ilmenevällä tavalla.

Arvioinnin toteuttamistapa

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että Natura-arvioinnissa on asianmukaisesti tunnistettu Natura-alueen luontoarvot. Natura-arvioinnissa esitetty hankekuvaus on pääosin riittävän kattava. Suunniteltujen rakenteiden sijainnit suhteessa Natura-alueeseen olisi ollut havainnollisempaa esitellä myös kartalla pelkän taulukon lisäksi. Lupa- ja valvontavirasto muistuttaa, että Natura-arvioinnin tulee toimia itsenäisenä asiakirjana, jossa esitellään kaikki arvioinnin kannalta olennaiset tiedot. Hankkeen todennäköisimmät vaikutustyyppit ja -mekanismit on asianmukaisesti tunnistettu. Sen sijaan Lupa- ja valvontavirasto pitää puutteena, että hankkeen vaikutuksia Natura-

alueen suojelutavoitteiden saavuttamiseen ei ole tarkasteltu. Suojeluperusteena olevien lajien ja luontotyyppien suojelun taso ja suojelun tavoitteet on ilmoitettu Natura-tietolomakkeella, ja arvioinnissa tunnistettujen vaikutusten merkittävyyttä tulee peilata niitä vasten.

Lupa- ja valvontavirasto ei pidä hyväksyttävänä raportissa kuvattua vaikutusten merkittävyyden arviointitapaa. Luvuissa 4.2 ja 4.2.1 esitetyjä vaikutusten merkittävyyden luokituksia eri suuruusluokkiin ei tule soveltaa Natura-arviointiin. Natura-arvioinnissa merkittävyyden arvioinnissa tulee käyttää kaksiportaista asteikkoa *ei merkittävää heikennystä – merkittävä heikennys*. Lupa- ja valvontavirasto suosittelee perehtymään esimerkiksi Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -oppaan (2. korjattu painos) luvussa 12 esitettyyn ohjeistukseen. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto huomauttaa, että lähteenä on mainittu luontoselvitysopas (Söderholm 2003), joka on sisällöltään vanhentunut eikä sitä suositella sovellettavaksi Natura-arvioinnissa.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että linnuston osalta esitetyn vaikutustenarvioinnin toteutukseen sisältyy jossain määrin puutteita ja epävarmuustekijöitä. Yksi merkittävimmistä on se, ettei arviointia varten ole toteutettu varsinaisia linnustoselvityksiä Natura-alueella, mikä arvioinnissa on myös tunnistettu. Natura-alueella muiden toimesta mahdollisesti tehtyihin maastoselvityksiin ei myöskään ole arvioinnissa viitattu. Myöskään Kotaselän YVA-selostusta varten tehtyihin linnustoselvityksiin ei ole viitattu. Näin ollen arviointi pohjautuu varsin pitkälle pelkkiin olettamuksiin lintujen elinympäristön käytön (esim. pesimäpaikkojen ja ruokailulentojen sijoittuminen) ja siten hankkeen aiheuttamien vaikutusten suhteen.

Usean lintulajin kohdalla on tarkasteltu hankkeesta aiheutuvia häiriövaikutuksia, joita kuitenkaan ei ole yhdessäkään tapauksessa arvioitu merkittäväksi hankealueen ja Natura-alueen välisen etäisyyden perusteella. Ainoastaan metson kohdalla on viitattu häiriövaikutuksen ulottuvuudesta tehtyyn tutkimukseen, jonka tietojen perusteella häiriövaikutuksen merkittävyyttä on ollut perustellusti mahdollista arvioida. Muiden lajien kohdalla sen sijaan jää epäselväksi, mihin arviointi häiriövaikutuksesta varsinaisesti pohjautuu, sillä johtopäätöksiä ei ole perusteltu. Vielä epäselvempää on, miksi häiriövaikutusta ei ole käsitelty kaikkien lajien kohdalla, vaikka kyse on varsin keskeisestä vaikutusmekanismista. Natura-arviointi ei perustu parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon (mm. asia C-127/02).

Arvioinnin mukaan suojelun perusteena oleviin lintulajeihin voi muodostuva yhteisvaikutuksia eri tuulivoimahankkeiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron lisäksi alueella olemassa olevien voimajohtojen kanssa. Etenkin voimalinjojen kanssa jää epäselväksi, mitkä hankkeet arvioinnissa huomioitu, ja ovatko etenkin Fingridin Aurora Line tai uusi Petäjaskoski-Nuojuankangas-voimajohto olleet arvioinnissa mukana. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että esitetty yhteisvaikutusten arviointi on hyvin suppea, pintapuolinen ja se sisältää epävarmuuksia, eikä sen perusteella siksi ole mahdollista muodostaa riittävää käsitystä eri hankkeiden mahdollisista kokonaisvaikutuksista kyseessä olevan Natura-alueen suojeluperusteena olevalle linnustolle. Komission luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevän ohjeen mukaan yhteisvaikutusten

arvioinnin on oltava erottamaton osa yleistä arviointia eikä vain ”sivuhuomio” arviointiprosessin lopussa.

Uhanalaisen lajin osalta Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että Natura-alueen suojelutavoitteita ei ole otettu huomioon arvioinnissa ja että arviointiin sisältyy huomattavaa epävarmuutta, mikä johtuu erityisesti kattavien ja asianmukaisten maastaselvitysten puutteesta ja ristiriitaisuuksista YVA-selostuksen ja Natura-arvioinnin välillä. Arvioinnin ei voida katsoa perustuvan parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon eikä arviointia näin ollen voida pitää asianmukaisesti toteutettuna ja luotettavana.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että Kotaselän tuulivoimahankkeen vaikutuksia yhdessä muiden hankkeiden kanssa Natura-alueen suojelunperusteena olevaan linnustoon ei ole arvioitu riittävällä tavalla. Linnustovaikutusten arviointia ei näin ollen voida pitää kokonaisuudessaan asianmukaisena.

Arvio vaikutuksista Poikainlammit - Karhusuon suojelutavoitteisiin

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että Poikainlammit-Karhusuon - Natura-alueen suojelutavoitteena on alueen olemassa olevan tilan säilyttäminen turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys. Lupa- ja valvontavirasto toteaa edelleen, että linnuston osalta esitettyä vaikutustenarviointia ei voida pitää asianmukaisesti toteutettuna eikä Natura-arviointi anna edellytyksiä merkittävien heikentävien vaikutusten poissulkemiseen. Lopullisia johtopäätöksiä Kotaselän tuulivoimahankkeen vaikutuksista Natura-alueen suojelutavoitteisiin ei siten ole mahdollista tehdä.

Lupa- ja valvontavirasto pitää Natura-arviointia riittävänä luontodirektiivin luontotyyppeihin ja lettorikkoon kohdistuvien merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkemiseksi.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, ettei Kotaselän hankkeesta uhanalaiselle lajille aiheutuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia voida varovaisuusperiaatteeseen nojaten luotettavasti poissulkea.

Arvioinnin toteutustapaan liittyvien puutteiden vuoksi on haastavaa muodostaa luotettavaa käsitystä hankkeesta aiheutuvasta haitasta Natura-alueen suojelun perusteena olevalle linnustolle. Tämän vuoksi Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että Kotaselän tuulivoimahankkeesta yksin tai yhdessä muiden hankkeiden taikka suunnitelmien kanssa aiheutuvia merkittäviä heikennyksiä ei pystytä luotettavasti poissulkemaan missään hankevaihtoehdossa.

Lieventävät toimenpiteet

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että Natura-arviointia tulee ensin täydentää siten, että se voidaan katsoa asianmukaisesti laadituksi. Mikäli täydennyksen jälkeen arviointi osoittaa, että hankkeesta aiheutuu merkittävästi heikentäviä vaikutuksia tai merkittävästi heikentäviä vaikutuksia ei ole mahdollista poissulkea, tulee hankkeessa esittää riittävän yksityiskohtainen suunnitelma sellaisista lieventämistoimista, joilla merkittävästi heikentävät vaikutukset voidaan tehokkaasti ja luotettavasti ehkäistä. Lupa- ja

valvontavirasto korostaa, että voimaloiden vähentäminen tai siirtäminen ovat käytännössä ainoa varma keino vähentää tuulivoimaloiden törmäys ja häiriövaikutuksia.

Lupa- ja valvontavirasto muistuttaa, että Euroopan komission luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevän ohjeen mukaan "lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan 6 artiklan 3 kohdan yhteydessä, ja ne ovat kiinteä osa hankkeen eritelmiä tai edellytys hankkeen hyväksymiselle. Jokainen toimenpide on kuvattava yksityiskohtaisesti ja täsmennettävä, miten se poistaa tai vähentää todettuja haitallisia vaikutuksia ja miten, milloin ja kuka sen toteuttaa ja millaisia järjestelyjä otetaan käyttöön toimenpiteiden vaikuttavuuden seuraamiseksi ja tarvittavien korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseksi."

Seuranta

Natura-arvioinnissa seurannalla varmistetaan lieventävien toimenpiteiden täytäntöönpanon onnistuminen (Komission tiedoksi C(2021) 6913 Final). Seuranta on kohdennettava niihin suojeluperusteisiin, joiden heikentyminen on poissuljettu lieventävillä toimenpiteillä. Seurantasuunnitelma on oleellinen osa sellaista Natura-arviointia, jossa muuten mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia lievennetään. Seurantasuunnitelman tulee sisältää odotettujen tulosten eli hypoteesien asianmukaisen dokumentoinnin.

Seurannalla ei voida korvata sitä, että Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyn perusteella merkittävien vaikutusten syntymättä jäämisen on oltava varmaa (EUTI C-239/04, C-142/16). Tästä huolimatta Lupa- ja valvontavirasto pitää tärkeänä, että seuranta on riittävän laaja havaitsemaan myös yllättäviä vaikutuksia.

Mikäli Natura-arvioinnissa sen täydentämisen jälkeen tulee laadittavaksi lieventämistoimenpiteitä koskeva suunnitelma, tulee tämän yhteydessä laatia seurantasuunnitelma.

1.3 Lupa- ja valvontaviraston johtopäätös Natura-arvioinnista

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hankkeelle voi myöntää luvan tai suunnitelman hyväksyä vain, kun Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin kohdistuvat merkittävästi heikentävät vaikutukset ovat poissuljettuja (LSL 39 §).

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että suojeluperusteena olevien luontodirektiivin luontotyyppien ja kasvilajin osalta vaikutusten arviointia voidaan pitää riittävänä merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkemiseksi.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa edelleen, ettei linnuston osalta esitettyä vaikutustenarviointia voida pitää asianmukaisesti toteutettuna. Näin ollen Natura-arviointi ei anna edellytyksiä merkittävien heikentävien vaikutusten poissulkemiseen. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että linnuston osalta esitettyä vaikutusten arviointia on täydennettävä seuraavalla tavalla:

- Vaikutusten arviointimenetelmän tulee vastata luonnonsuojelulaissa 35 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, asiaa koskevaa oikeuskäytäntöä sekä Euroopan komission ohjeita.
- Lajikohtaisia arviointeja tulee selkiyttää, ja johtopäätökset tulee perustella aikaisempaa tarkemmin.
- Uhanalaisen lajin osalta arvioinnin tulee perustua asianmukaisesti kerättyyn ja luotettavaan seuranta-aineistoon sekä ajantasaiseen standardiin ja siinä on otettava huomioon Natura-alueen suojelutavoitteet.
- Eri hankkeiden aiheuttamien yhteisvaikutusten osalta esitettyä arviointia tulee laajentaa ja selkiyttää, ja sen johtopäätökset tulee perustella aikaisempaa tarkemmin. Arvioinnissa tulee tarkastella, missä määrin tarkasteltava hanke lisää etenkin Natura-alueen läheisyyteen jo rakennettujen voimalinjojen aiheuttamaa haittaa.
- Mikäli merkittäviä heikentäviä ei voida poissulkea, niiden ehkäisemiseksi tarvittavat lieventämiskeinot ja niiden tehokkuus tulee määritellä riittävän yksityiskohtaisesti. Merkittävien haitallisten vaikutusten lieventämiseen on sitouduttava asianmukaisin keinoin. Natura-arvioinnin tulee sisältää lieventävien toimenpiteiden seurantasuunnitelma.

2 Asian käsittelijät

Asian on esitellyt ylitarkastaja Maarit Vainio ja ratkaissut ylitarkastaja Riikka Juutinen. Lausunto on hyväksytty sähköisesti. Merkintä hyväksynnästä on lausunnon viimeisellä sivulla.

Tiedoksi

Metsähallitus
Oulun kaupunki
Pohjois-Suomen elinvoimakeskus

Lupa- ja valvontavirasto
Postiosoite: PL 20, 13035 LVV
Puhelinvaihe: 0295 254 000
kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/21739/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/21739/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Vainio Maarit 23.02.2026 15:47

Ratkaisija Juutinen Riikka 23.02.2026 16:15